

Nytt partiprogram 2025 - 2029

Agder Arbeiderpartis prioriteringer

Vedtatt på Årsmøtet 16.-17. mars 2024

1. Arbeid til alle – ungt utenforskap: Arbeid er nøkkelen til bedre levekår

I dag står 6 435 unge mellom 15-29 år i Agder utenfor arbeid, utdanning eller aktivitet. Vi vet i dag mye om ringvirkningene ved det å bidra i samfunnet gjennom arbeid og oppleve sosial tilhørighet. Det er viktig for helsen vår psykisk, fysisk og sosialt.

I løpet av de siste ti årene har andelen uføre i alderen 18-29 år mer enn doblet seg. Mange uføre har en restarbeidsevne. Denne restarbeidsevnen blir gjerne ikke tydelig før en uføre foreligger. Det kan være flere grunner til dette. Når stress og bekymring knyttet til økonomisk utrygghet er avklart og økonomien blir forutsigbar for innbyggeren, så kan personen få ro og overskudd til å få mer stabilitet i livet sitt. Dette kan igjen føre til bedring av helse og/eller fungering.

Nøkkelen til å lykkes med å få flere i arbeid er å satse på utdanning/arbeid med tett oppfølging. Vi vil at alle (100 %) skal få fullføre videregående opplæring. Vi må satse på tett oppfølging, læring ute i praksis hos bedrift og metodikken «supported employment» samt tett samarbeid mellom Nav, kommuner/fylkeskommune og arbeidslivet.

Vi mener det er behov for systematisk oppfølging av alle uføre under 30.

Nå må vi alle sitte i samme sofa – slutte å lage nye stoler når noe ikke fungerer. Vi vet hva som virker – vi vil kvitte oss med prosjektene.

Arbeid er nøkkelen til å bedre levekår, men det er fortsatt mange barn som vokser opp i fattigdom. Det kan vi ikke akseptere, vi trenger et krafttak for å løfte barn ut av fattigdom. Noen aktuelle tiltak er økt barnetrygd, økt deltakelse i fritidsaktiviteter, familiekoordinatorer i Nav og mer forutsigbar bostøtte og samordning av utbetaling av ytelsene til en dato i måneden.

2. Samordne utbetalinger fra Nav

Mottar du flere ytelser fra Nav kan du risikere å få de utbetalt over flere ulike datoer fremfor samme dato. Det kan gjøre det vanskelig å betale store regninger som for eksempel husleie, og samtidig ha penger igjen til andre utgifter.

Utbetaling av ytelsene må samordnes bedre slik at de som mottar ytelser får mer forutsigbarhet og oversikt over totale inntekter pr måned.

I tillegg må det arbeides for et klarere språk som de ulike brukerne forstår.

3. Kvinnehelse og arbeidslivet

For å bygge opp et bærekraftig samfunn trenger Norge all den arbeidskraft den kan få. Dette inkluderer både kvinner og menn. I dag har kvinner høyere sykefravær enn menn. Forskning

viser at helseforhold hos kvinner, utløst av de faktiske og biologiske og fysiologiske forskjellene mellom kjønnene innebærer at dagens arbeidsliv er mindre tilpasset kvinner enn menn. Dagens regelverk rundt HMS-arbeid og arbeidsmiljølov er i stor grad basert på industriens premisser og menn i «vernesko» IA-avtalen bør vurderes opp mot ny forskning innenfor kvinnehelse.

Å være i arbeid fremmer likestilling, gjør oss selvstendige og bidrar til folkehelse. Vi bør derfor utforme politikk som sikrer at kvinners helseforhold ivaretas bedre i arbeidslivet.

4. Grønn vekst og industriutvikling i Agder

Agder har en viktig nasjonal rolle i etableringen av fremtidens grønne industri. Vår geografiske plassering med tilgang på fornybar kraft, kort vei til Europa og industrikompetanse i verdensklasse gjør vår region til en attraktiv landsdel for etablering av ny industri. Det er et stort potensial for bærekraftig vekst gjennom å kombinere regionens sterke teknologikompetanse og store overskudd av fornybar kraft. Industrinæringer som prosess -og mekanisk industri og leverandørindustri for olje- og gassvirksomhet står særlig sterkt. Treindustrien og marine næringer har store utviklingsmuligheter og kan bidra til å skape nye arbeidsplasser.

Nasjonalt Kompetansesenter for Havvind forventes det videre nasjonal satsning på. I tillegg er reiseliv en viktig næring som kan videreutvikles. Satsninger innenfor hydrogen er på trappene, og utvikling av blåe næringer er i vekst.

Overgangen til det grønne skiftet gir etablering av nye grønne næringer. Flere av de kommer i Agder. Alle initiativ krever en utbygging av infrastrukturen, både for viktige industriveier og havnefasiliteter. Dette er utfordringer som ligger langt over det som er mulig for fylkeskommunen/kommunene å finansiere med dagens økonomi. Det må sikres en forutsigbar finansiering gjennom et forpliktende samarbeid mellom stat, næringsliv og fylkeskommunen/kommunene for industriveier og havner.

5. Energipolitikk for Agder

Agder er et industrifylke, en region for kraftforedlende industri. Med god tilgang til fornybar kraft har vi forutsetninger for ytterligere industriell vekst. For å lykkes trenger vi mer kraft, mer nett og gode og forutsigbare rammebetingelser for industrien.

Det offentlige eierskapet må styrkes. I dag er det bare det offentlige som kan eie vannkraft over 10 MW (småkraft). Til sammenligning er bare 22 % av vindkraften offentlig eid. Det må være et mål at norske naturressurser er på norske hender. Kommuner som avgir areal til kraftproduksjon må få mer igjen.

Vi må utnytte all energi innenfor et industriområde ved at støtteordninger og lovverk støtter lokale energiløsningsdelinger. Kommuner kan regulere med krav om energisirkularitet. Det er viktig at den energien og varmen vi allerede har tilgang på utnyttes best mulig gjennom en storstilt satsning på energieffektivisering.

Manglende nettkapasitet og overføringsmuligheter er kritisk for å sikre overgangen til lavutslippssamfunnet og lavere strømpriser. Manglende nettkapasitet er også en utfordring for etablering av ny grønn industri. Det bør betales for reservert kapasitet i strømmnett, slik at incentivet med å reservere strøm blir mer realistisk opp mot behovet.

6. En grønn og framtidsrettet arealpolitikk

Vi vil sikre vekst og velferd i framtida uten å ødelegge naturen. Arealforvaltning må framover vurderes som en begrenset ressurs, og forvaltes ut fra det. Utbygging til næringsformål, boligbygging eller fritidsboliger må i sterkere grad prioriteres lokalt og sees samlet regionalt og nasjonalt.

Vi må verne mer natur, samtidig som vi er nødt til å ha arealer til grønn industri og næring. Samtidig ser vi stort press på privat utbygging i strandsona. Til tross for bygge og deleforbud i 100 metersbeltet, ser vi at det stadig gis dispensasjoner til ytterligere privatisering. Dette må snus.

Vi må gjenbruke der det er mulig, utvide eksisterende veier/infrastruktur mer og fortette heller enn å bruke urørte områder. Ueberørt natur må prissettes.

I de seinere år har store områder i strandsonen blitt nedbygd av fritidsbebyggelse. Dette har lagt store begrensninger på allmenhetens ferdsel i strandsonen. I noen kommuner opplever en at noen av de fineste og mest attraktive badesteder/strender er blitt gjenbygd med massive fritidsboliger, som privatiserer mer enn bare området hvor boligen er etablert. Kommunene trenger drahjelp fra staten for å kunne kjøpe fritidseiendommer og gjøre dem tilgjengelige for allmenheten igjen.

7. Tennene er en del av kroppen

Tannhelse må være arbeiderpartiets neste reform.

Den offentlige tannhelsen trues i dag av flere store kjeder som eies av utenlandske investeringsfond som kjøper opp små private tannklinikker, en parallell til barnehagekjedenes utvikling som ikke er ønskelig.

8. Flere ansatte i barnehage og skole

Vi må styrke hele laget rundt de minste barna våre. Vi må ha flere forebyggende tiltak for å redusere bruk av spesialundervisning i skolen. All forskning viser at barn lærer bedre i mindre grupper. Med å ha færre barn pr. ansatt har en mulighet for å se og avdekke hvert enkelt barns/elevers behov. Aktivitet og undervisning kan tilrettelegges for å styrke læring og utvikling.

Pedagognormen i barnehagen har økt, men samtidig medført at personaltettheten i barnehagens åpningstid har blitt redusert. Da 97-reformen kom i grunnskolen i 1997, var det et helt annet krav til elever i 1.klasse enn det er i dag. Da var undervisningen mer lekpreget og elevene lærte gjennom leken.

I grunnskolen er det høyere tetthet av elever for hver ansatt i forhold til i barnehagen. De av elevene som har behov for ekstra støtte og tilrettelegging får ofte minimalt med hjelp. Med økt bemanning, spesielt i småskolen, kan hvert enkelt barn få nødvendig støtte i hverdagen og få økt læring og mestring ut ifra sine forutsetninger. Jo tidligere støtten settes inn, jo større er muligheten for at behovet for ekstra støtte og spesialundervisning blir redusert.

9. Yrkesfag

Yrkesfagelever bygger landet! Norge vil kunne trenge 90.000 fagarbeidere fram mot 2035, og yrkesfag må prioriteres. I Agder søkte 58 % av vg1 elevene seg til yrkesfag skoleåret

2023/24 – men fortsatt er det mange som ikke får lærlingeplass. Vi trenger en lærlingeapp som matcher lærlinger og bedrifter, og som gir oversikt over bedrifter som tilbyr lærlingeplass.

Høyere yrkesfaglig utdanning har fått god styrking av flere studieplasser fra vår Arbeiderpartileda regjering. Videre satsning på karriereveiledning for fagskolestudenter og forskning på effekten av utdanningen i forhold til jobb og helse bør prioriteres.

Nasjonalt kvalifikasjonsgrammeverk må revideres slik at vi kan få en helhetlig modell for yrkesfaglig høyere utdanning

10. Bolig til alle

Vi vil redusere muligheten for å spekulere i sekundærbolig for utleie og dermed redusere presset på boligmarkedet slik at nyetablerere får et større utvalg av boliger og mindre prispress. For å oppnå dette må vi se på tiltak som ikke gjør det attraktivt å eie flere boliger.

11. Sikre alle en god psykisk helse

Det er viktig for Arbeiderpartiet å forebygge, behandle og ha et godt ettervern for å sikre at alle har en god psykisk helse. I dag spiller de sosioøkonomiske faktorene inn på hvilket tilbud og behandling man får. For Arbeiderpartiet skal alle, uansett forutsetninger, få den samme gode utredningen, bli møtt med like kompetente ansatte, få muligheten til å påvirke sin egen behandling, få like nødvendig behandling og få tilpassa ettervernstiltak.

Skolehelsetjenesten er et av de viktigste lavterskeltilbudene vi har, og tilbudet må videreutvikles i forhold til tilstedeværelse og tilbud.

Vi vil innføre en folkehelsesatsing inspirert av ABC metoden og Islandsmodellen hvor man sammen utvikler gode forebyggende tiltak for å bedre levekårene for befolkningen. Islandsmodellen har fokus på samarbeid mellom frivillighet, hjem og det offentlige, mens ABC-metoden retter seg mot hele befolkningen for å gi alle mulighet til å være aktive, pleie relasjoner til andre mennesker og engasjere seg i meningsfulle aktiviteter. Dette mener vi er vesentlig for å utvikle en god folkehelse og gode levekår.

12. Unge menn og menns helse

Statistikken forteller oss at menn oftere tar livet av seg, og at blant unge som faller utenfor arbeidslivet og samfunnet er det flest gutter.

Når bare 7 % av unge menn velger oss som sitt parti, handler det om hvilke saker som settes på dagsorden? Er det nok «snøskuter-saker» på dagsorden? Vi trenger også mer kunnskap om menn og helse.

Vi må også se til mannsutvalgets rapport som snart kommer, som skal gi en helhetlig oversikt over likestillingsutfordringene gutter og menn møter gjennom livsløpet.

13. Tro og livssyn

Partiprogrammet må styrke forståelsen av at religion og livssyn er et viktig fellesgode og har en samfunnsbetydning som er langt mer enn enkeltpersoners tro. Programmet må vise

tydelig innsikt i, og forståelse for, tros-og livssynssamfunnets egenart og samfunnsmessige betydning.

Arbeiderpartiet må sikre at alle mennesker har lik rett til fri religionsøvelse og deltakelse i gudstjeneste og menighetsliv.

Fra et Agder-perspektiv, der KrF fikk 13 % oppslutning ved sist kommunevalg, vil det være klokt om det nye programmet har et eget avsnitt om «Tro og livssyn» som ivaretar viktige anliggender i det religions- og livssynspolitiske feltet. Programmet må ha tydelige positive formuleringer.

Hatkriminaliteten som mange troende utsettes for, bør løftes frem som en særlig utfordring. Det gir et godt grunnlag til å bekjempe anti-semittisme og islamofobi, og enkeltes tros- og livssynsamfunns utfrysning av dissidenter.